

Näringsutskottets betänkande

1984/85:38

om anslag m. m. på tilläggsbudget III inom industridepartementets område (prop. 1984/85:125 delvis)

Ärendet

Proposition 1984/85:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 behandlas i detta betänkande såvitt gäller bilaga 9 (industridepartementet) punkterna 1–3, 7 och 8. Vidare behandlas två motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Det innebär att tre motionsyrkanden (m) som går regeringens förslag emot avstyrks. Dessa yrkanden, som får stöd i reservationer (m; delvis fp), rör föreslagna medelsanvisningar till utvecklingsfonden i Göteborgs och Bohus län och till ett regionalt investimentbolag i Uddevallaregionen samt förslag om att riksgäldskontoret skall bemyndigas ikläda staten ekonomiskt ansvar för Zenit Kyffinans AB:s andelar i två kylfartyg.

INDUSTRIDEPARTEMENTET M. M.

1. **Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 1 (s. 41) och hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:125 bilaga 9 punkt 1 till *Extra utgifter* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

INDUSTRI M. M.

2. **Småföretagsutveckling.** Regeringen har under punkt 2 (s. 42) föreslagit riksdagen att till Småföretagsutveckling på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

I motion 1984/85:3038 av Alf Wennerfors m. fl. (m) hemställs, såvitt här är i fråga, (9) att riksdagen avslår regeringens förslag under denna punkt.

Propositionen

De anslagsmedel som föreslås i propositionen är avsedda att tillföras Utvecklingsfonden i Göteborgs och Bohus län för att intensifierade företags-

serviceinsatser skall bli möjliga i främst Uddevalla, Lysekils och Munkedals kommuner. Medelsförstärkningen är en av flera sysselsättningsfrämjande åtgärder som regeringen föreslår med anledning av Svenska Varv AB:s aviserade nedläggning av Uddevallavarvet. Det meddelas i propositionen att Göteborgs och Bohus läns landsting har förklarat sig berett att satsa motsvarande belopp för att utvecklingsfondens verksamhet i Uddevallaregionen skall förstärkas.

Motionen

Utvecklingsfonden i Göteborgs och Bohus län bör skapa utrymme för verksamhet i Uddevallaregionen i första hand genom att omdisponera befintliga resurser, anförts i motion 1984/85:3038 (m). Motionärerna hänvisar till att moderata samlingspartiet i andra motioner har framfört förslag rörande inriktningen av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet. Innebörden av dessa förslag är att fondernas finansieringsverksamhet successivt skall avvecklas och att företagsservicen i ökad utsträckning skall avgiftsbeläggas. Några nya medel bör enligt motionärerna inte tillskjutas till utvecklingsfonden. De menar också att det inom ramen för de medel som länsstyrelserna har erhållit från anslaget C 4, Regionalpolitiskt stöd: Regionala utvecklingsinsatser m. m., på industridepartementets huvudtitel kan finnas utrymme för verksamhet där utvecklingsfondens kompetens kan utnyttjas.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att Utvecklingsfonden i Göteborgs och Bohus län skall tillföras 5 milj. kr. för särskilda insatser i Uddevallaregionen. Resursförstärkningen är enligt utskottets mening angelägen mot bakgrund av det stora behovet av utveckling och förnyelse av den industriella basen i regionen. Det sägs i propositionen att en ökad mängd förslag och förfrågningar om företagsetableringar nu riktas mot regionen. Detta motiverar ytterligare att riksdagen ställer sig positiv till den föreslagna resursförstärkningen. Att de ökade företagsserviceinsatserna skulle möjliggöras genom en neddragning av utvecklingsfondens finansieringsverksamhet, vilket indirekt föreslås i motion 1984/85:3038 (m), avstyrker utskottet sålunda. Det finansieringsstöd som utvecklingsfonden lämnar är för de små och medelstora företagen ett värdefullt komplement till den kommersiella kapitalmarknaden. En sådan urholkning av fondens kapitalbas som skulle ske om motionärernas förslag genomfördes skulle också vara vansklighetsdrag i fondens finansieringsverksamhet. Dessa lån innebär ett ökat risktagande för fonden och längre omsättningstid för det utlånade kapitalet. Med dessa argument har tidigare i år utskottet avstyrkt och riksdagen avslagit

motionsyrkanden om en ändring av nuvarande riktlinjer för utvecklingsfondernas verksamhet av innebörd att finansieringsverksamheten successivt skulle avvecklas och att fonderna i fortsättningen skulle koncentrera sig på företagsservice (NU 1984/85:22 p. 16).

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:125 bilaga 9 punkt 2 och med avslag på motion 1984/85:3038 yrkande 9 till *Småföretagsutveckling* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

3. Medelstillskott till ett regionalt investmentbolag i Uddevallaregionen. Regeringen har under punkt 3 (s. 42 f.) föreslagit riksdagen att till Medelstillskott till ett regionalt investmentbolag för Uddevallaregionen på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.

I motion 1984/85:3038 av Alf Wennerfors m. fl. (m) hemställs, såvitt här är i fråga, (10) att riksdagen avslår regeringens förslag under denna punkt.

Propositionen

För att möjligheterna till bl. a. industriell utveckling i Uddevallaregionen skall ytterligare stärkas föreslår regeringen att ett regionalt investmentbolag skall bildas. Härvid skall staten bidra med totalt 90 milj. kr. Regeringen har redan tidigare beslutat att Svenska Varv AB från ett äldre anslag (Bidrag till sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna) skall tillföras 30 milj. kr. för förvärv av aktier i ett sådant investmentbolag. Resterande 60 milj. kr. föreslås nu bli anvisade under ett nytt anslag på statsbudgeten för budgetåret 1984/85. Bolagets ändamål skall enligt propositionen vara att tillföra ägarkapital och kunnande till befintliga och nyetablerade företag i regionen. Bolaget skall arbeta affärsmässigt. Privata intressenter föreslås få ett dominerande inflytande i bolaget.

Motionen

Motionärerna ifrågasätter om ett investmentbolag av den föreslagna typen har förutsättningar att bli framgångsrikt. Att privata intressenter avses få ett dominerande inflytande över bolaget ser motionärerna som positivt, men de anser att dessa intressenter inte bör finansieras av staten. Verksamheten vid det tillämnade investmentbolaget borde, menar de, kunna börja i mindre skala. Några statliga medel skulle då inte erfordras utöver dem som Svenska Varv redan har fått för ändamålet.

Utskottet

Ett regionalt investmentbolag bör kunna verksamt bidra till att nya industrier skapas och att expansionskraften i befintliga företag i Uddevallaregionen tas till vara. Bolaget bör redan från starten ha ett rejält aktiekapital så att verksamheten inte hämmas av en otillräcklig kapitalbas. Utskottet tillstyrker med hänvisning till det nu sagda regeringens förslag och avstyrker därmed motion 1984/85:3038 (m) i här aktuell del.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:125 bilaga 9 punkt 3 och med avslag på motion 1984/85:3038 yrkande 10 till *Medelstillskott till ett regionalt investmentbolag för Uddevallaregionen* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.

ENERGI

4. **Visst internationellt energisamarbete.** Regeringen har under punkt 7 (s. 45 f.) föreslagit att riksdagen skall godkänna vad som i propositionen förordas angående bestridande av vissa utgifter för stöd till IAEA:s verksamhet inom området kontroll av klyvbart material.

Propositionen

Innebörden av regeringens förslag är att statens kärnkraftinspektion skall få använda 150 000 kr. under anslagsposten resor för att finansiera en träningskurs avseende kontroll av anläggningar för tillverkning av kärnbränsle. Kursen är avsedd för safeguardinspektörerna vid IAEA (Internationella Atomenergiorganet), vilka genomför den internationella kontrollen av klyvbart material.

Utskottet

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag och hemställer att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:125 bilaga 9 punkt 7 godkänner vad som där föreslås om bestridande av vissa utgifter för stöd till IAEA:s verksamhet.

STATSÄGDA FÖRETAG

5. **Vissa frågor med anledning av avtal mellan staten och Saléninvest AB om beställning av sex kylfartyg.** Regeringen har under punkt 8 (s. 46 f.) föreslagit att riksdagen skall bemyndiga riksgäldskontoret att ikläda staten ekonomiskt ansvar för Kylfinans andelar i vissa kylfartyg i enlighet med vad som anförs i propositionen.

I motion 1984/85:3033 av Per Westerberg (m) och Göran Eriksson (m) hemställs att riksdagen

1. avslår regeringens förslag att bemyndiga riksgäldskontoret att ikläda staten ekonomiskt ansvar för Kylfinans andelar i vissa kylfartyg.

2. hos regeringen begär ett nytt förslag i enlighet med vad som i motionen anförts.

Propositionen

Förslaget har sitt ursprung i ett avtal mellan staten och Saléninvest AB om beställningar av sex kylfartyg, vilket regeringen år 1977 fick riksdagens bemyndigande att ingå. På den statliga sidan var dåvarande AB Götaverkens dotterbolag Rederi AB Zenit (numera Zenit Shipping AB) part i uppgörelsen. Zenits engagemang i kylfartygen har härefter överförts till dotterbolaget Zenit Kylfinans AB. När aktierna i Zenit år 1982 överfördes till staten övertog Svenska Varv AB aktierna i Kylfinans.

I anslutning till avtalet träffades särskilda partrederiavtal som stadgade att Salénrederierna skulle erhålla all vinst och täcka all förlust såväl före som efter leverans av fartygen. Salénrederierna skulle vidare i eget namn och under eget ansvar utrusta och driva fartygen. Vidare hade Zenit inte rätt att avyttra sina andelar i kylfartygen till utomstående eller utöva något reellt inflytande vid driften av fartygen. Zenit hade sålunda, anfördes det i propositionen, enbart en finansiell roll vid Saléninvests förvärv av kylfartygen.

Enligt 1977 års avtal hade Götaverken resp. Salénrederierna rätt att påfordra att Salénrederierna övertog Zenits 49-procentiga andel i resp. fartyg mot erläggande av ett visst, enligt regler i avtalet, framräknat belopp. I enlighet med avtalet hade hösten 1984 fyra av fartygen i sin helhet överförts till Salénrederierna. För återstående två fartyg har emellertid överföringen av (numera) Kylfinans andel inte kommit till stånd till följd av Saléninvests ekonomiska svårigheter och sedermera konkurs hösten 1984. Konkursen innebar att staten genom riksgäldskontoret i egenskap av borgenär fick överta det ekonomiska ansvaret för de sex kylfartygen med undantag av Kylfinans två 49-procentiga andelar. För att Svenska Varv AB genom Kylfinans inte oskäligt skall få lida förlust till följd av avtalet mellan staten och Saléninvest bör enligt propositionen det ekonomiska ansvaret för Kylfinans två återstående 49-procentiga andelar övertas av staten genom riksgäldskontoret. Staten föreslås genom riksgäldskontoret gentemot Kylfinans fullfölja de ekonomiska åtaganden som skulle ha gällt om avtalet mellan staten och Saléninvest hade fullföljts. I propositionen erinras om att avsikten från början hade varit att (sedermera) Svenska Varv-koncernen bara skulle tjäna som finansieringsinstrument.

Motionen

Enligt motionärerna är det inte rimligt att Svenska Varv AB skall få full kostnadstäckning för de två aktuella fartygsengagemangen utan att det samtidigt ges ekonomiska eller andra incitament för att en snabb avveckling av ägarintressena skall ske. De obetydliga försäljningarna från Zenit Shipping AB utgör ett varnande exempel, menar motionärerna.

Utskottet

Utskottet hänvisar till den föregående redogörelsen för innebörden av regeringens förslag.

Enligt vad utskottet har inhämtat har den formella äganderätten till de sex kylfartygen i sin helhet övergått på Zenit Shipping AB. Det ekonomiska ansvaret för kylfartygen, med undantag för det ansvar som är hänförligt till Kylfinans tidigare innehav av två 49-procentiga andelar, ligger, som framgår av propositionen, på riksgäldskontoret. Svenska Varv AB har påtagit sig det ekonomiska ansvaret för de två nu nämnda andelarna.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det inte är skäligt att Svenska Varv AB skall behöva lida ekonomisk förlust som en följd av det år 1977 mellan staten och Saléninvest ingångna avtalet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motion 1984/85:3033 (m).

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:125 bilaga 9 punkt 8 och med avslag på motion 1984/85:3033 bemyndigar riksgäldskontoret att ikläda staten ekonomiskt ansvar för Kylfinans andelar i vissa kylfartyg i enlighet med vad som anförs i propositionen.

Stockholm den 21 maj 1985

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Sivert Andersson (s), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c), Lars Andersson (s), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservationer

1. Småföretagsutveckling (punkt 2)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att utskottets yttrande och hemställan under punkt 2 (s. 2 f.) bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att Utvecklingsfonden i Göteborgs och Bohus län bör möta ökade anspråk på service och råd till företagen genom att disponera om sina resurser. Omdisponeringen förutsätts innefatta en neddragning av finansieringsverksamheten i enlighet med vad som i annat sammanhang har förordats av moderata samlingspartiet (se NU 1984/85:22 res. 12). Som påpekats i motion 1984/85:3038 (m) borde fondens verksamhet också till viss del kunna finansieras via de medel som länsstyrelserna disponerar från anslaget C 4, Regionalpolitiskt stöd: Regionala utvecklingsinsatser m. m. Utskottet erinrar om att länsstyrelsen också avses få en engångsanvisning om 10 milj. kr. för utvecklingsinsatser i Uddevallaregionen enligt förslag i den nu aktuella propositionen.

Det nu sagda innebär att någon förstärkning av utvecklingsfondens resurser inte behöver ske på det sätt som regeringen föreslår. Propositionen avstyrks således i här aktuell del.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3038 yrkande 9 avslår proposition 1984/85:125 bilaga 9 punkt 2.

2. Medelstillskott till ett regionalt investmentbolag i Uddevallaregionen (punkt 3)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att utskottets yttrande och hemställan under punkt 3 (s. 4) bort ha följande lydelse:

Med det starka inflytande över verksamheten från privata intressenter som aviseras i propositionen torde det föreslagna investmentbolaget för Uddevallaregionen ha vissa möjligheter att åstadkomma positiva resultat för sysselsättningen i regionen. Utskottet delar annars i princip de tvivel på statliga investmentbolags möjligheter att arbeta framgångsrikt som kommer till uttryck i motion 1984/85:3038 (m). Liksom motionärerna vill utskottet dock anbefalla en start i blygsam skala. Utöver de 30 milj. kr. som Svenska Varv AB redan har fått för att finansiera förvärv av aktier i investmentbolaget behövs inga statliga medel. Det innebär att utskottet avstyrker propositionen på denna punkt och tillstyrker motion 1984/85:3038 (m) i motsvarande del.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3038 yrkande 10 avslår proposition 1984/85:125 bilaga 9 punkt 3.

3. Vissa frågor med anledning av avtal mellan staten och Saléninvest AB om beställning av sex kylfartyg (punkt 5)

Staffan Burenstam Linder (m), Sten Svensson (m), Per-Richard Molén (m), Lars Ahlström (m) och Hugo Bergdahl (fp) anser att utskottets yttrande och hemställan under punkt 5 (s. 6) bort ha följande lydelse:

Utskottet hänvisar – – – (= utskottet) – – – nämnda andelarna.

Utskottet delar den i motion 1984/85:3033 (m) framförda uppfattningen att det inte är rimligt att Svenska Varv AB skall få full kostnadstäckning för sitt engagemang i de två kylfartygen utan att samtidigt ha ekonomiska eller andra motiv för att söka åstadkomma en snabb avveckling av detta engagemang. Riksdagen bör därför enligt utskottets mening avslå regeringens förslag och i stället begära förslag till en ny lösning av frågan, vilken innefattar att Svenska Varv AB snarast skall avveckla sitt engagemang i kylfartygen. Utskottet hänvisar till de synpunkter på Svenska Varvs och Zenits verksamhet som utvecklas i utskottets betänkande NU 1984/85:32 om statliga företag (särskilt yttrande 4, s. 51).

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:3033 avslår proposition 1984/85:125 bilaga 9 punkt 8 och därvid som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.